

Alles is al gefotografeerd, het gaat er enkel om welke betekenis je eraan geeft

Fotoloog Arjan de Nooy is een metakunstenaar die gebruikt maakt van gevonden foto's. Op basis van twintig stellingen herdefinieert hij de betekenis van het materiaal en komt zo tot een persoonlijk overzicht van fotografie in zijn boek *Photology*.

DIANA BOKJE

Wat begon met een 'artist statement' voor zijn website leidde tot een nieuwe 'wetenschap': 'photology'. Beïnvloed door de Tsjechische filosoof Vilem Flusser creëerde fotoloog Arjan de Nooy twintig stellingen. Regel één luidt: "To practice photography is to play photography, fotografie beoefenen is fotografie spelen." Alles is al gefotografeerd en het gaat er enkel om welke betekenis je eraan geeft. Een foto zonder context, is in principe open voor alle interpretaties. "Wat ik wil, is een idee doorgeven. Zonder idee de straat op gaan en fotograferen is, in mijn beleving, onzinnig. Omdat alles er al is, blijft er niet veel anders over dan met ideeën werken. Fotografie is in mijn ogen een conceptuele discipline."

FOTOFILOSIE IN AI

Het boek *Over fotografie* van Susan Sontag is een van de beroemdste analyses over fotografie. Zij is één van de theoretici door wie De Nooy zich heeft laten inspireren voor een serie. Het boek van Sontag is volgens de kunstenaar goed citeerbaar vanwege de helderheid en het feit dat het inhoudelijke uitspraken zijn. Met de intrede van AI ontstond het idee om te kijken wat een programma als DALL-E met haar quotes zou doen. Sontag schrijft over fotografie, zij duidt fotografie in de context van media. De Nooy plukt er een uitspraak uit. Door het beeld dat AI creëert, krijgt de uitspraak een andere context. Op deze manier geven ze elkaar context. De quote "Het ding fotograferen is het toe-eigenen ervan", vormt de input voor het beeld bij dit artikel. Het citaat vervolgt: "Het betekent dat je je tegenover de wereld opstelt in een bepaalde relatie die hetzelfde gevoel geeft als kennis, met andere woorden: macht." De Nooy beperkt zich tot de eerste zin omdat het echt een politiek statement wordt wanneer je daar de kennis en macht bijhaalt.

Een foto is een informatief oppervlak en houdt dus per definitie kennis in. "Met de eerste zin kun je alle kanten op. De stelling laat ruimte voor eigen interpretatie. Bovendien is dit de gedachte van Sontag en niet mijn uitspraak. Ik wil niet haar theorie weergeven of ter discussie stellen. Een korte stelling maakt de verrassing tussen het beeld en de tekst groter. Eigenlijk bevatten de quotes te weinig informatie om er een beeld bij te maken, maar het programma is zo gemaakt dat hij altijd met een beeld komt." Dit beeld is een van de beelden uit het hoofdstuk met citaten van Susan Sontag in het boek *Photology*. De combinatie van citaten en de verschillende beelden die dit oplevert, geeft meerwaarde.

VOORGEPROGRAMMEERD

DALL-E creëert op basis van een tekst steeds vier nieuwe beelden. Beelden die nog niet bestaan. Dit is enigszins discutabel omdat de basis waarop de beelden worden gegenereerd bestaande beelden zijn waar bijvoorbeeld copyright op zou kunnen zitten. Voor De Nooy maakt dit niet uit omdat hij sowieso gebruik maakt van bestaande fotografie en het hem gaat om de context waarin je de beelden gebruikt. "Bovendien, je kunt als fotograaf weinig beïnvloeden. De meeste instellingen zijn voorgeprogrammeerd door de industrie. Zeker wanneer we het hebben over bijvoorbeeld smartphones. Ook in AI zijn beperkingen en overtuigingen geprogrammeerd. Zo kun je bijvoorbeeld het woord 'nude' niet gebruiken." Hiermee sluit het idee om AI te gebruiken aan bij het uitgangspunt van de filosoof Flusser. Die ervan uitgaat dat fotografie een 'gevecht' is tussen het fotoapparaat en de foto-industrie die de apparaten maakt, en de fotograaf die zijn eigen beeld wil maken en

daarmee tegen de industrie met zijn voorgeprogrammeerde apparaten ingaat. Het is deze gedachte die de Nooy aan het denken zette en die het beginpunt vormde voor zijn stellingen. Bovendien ontdekte de fotograaf dat je totaal andere foto's krijgt wanneer je de quote nog een keer invoert. Hoewel hij zich beroept op het spelelement en de overtuiging heeft dat een foto niet goed of fout kan zijn, laat hij niet het toeval beslissen, wat goed had gekund, maar kiest hij zelf een van de beelden op basis van zijn persoonlijke voorkeur. Het beeld dat hem het meeste aanspreekt. Het viel hem op dat wanneer DALL-E het niet weet doordat het te weinig informatie krijgt, kiest voor 'de schoonheid' van bloemen of de zonsopgang. Toen de Nooy zijn werk exposeerde in Galerie Caroline O'Brien, waar de foto's waren geprint met de citaten eroverheen geschreven op de lijst, wilde de galerie dit beeld liever niet tonen omdat het een beetje onfris is. "Ik vind hem sterk omdat hij duidelijk nep is, maar toch een foto lijkt en bijvoorbeeld geen tekening. Er zitten vreemde dingen in zoals de vreemde vinger en hand met de misplaatste nagellak. Het is duidelijk AI en schuurt omdat het een beetje viezig is."

HET SPEL

Spelen en het spel vormen een belangrijk onderdeel van de fotografie en werkwijze van de fotoloog. Als hij een idee heeft, blijft het in zijn hoofd zitten tot het is uitgevoerd. Ieder idee wordt onderzocht. Voor dit hoofdstuk in zijn boek *Photology* selecteerde hij ten minste veertig citaten. Niet elk idee of beeld haalt de uiteindelijke selectie. Deze manier van uitproberen en het feit dat het ook mag mislukken, geeft maximale ruimte aan zijn creativiteit. Het sluit aan bij een van zijn stellingen: Het spel is verloren door herhaling van eerdere resultaten: het doel, en de lol ervan, is het produceren van nieuwe informatie. □

To photograph is to appropriate the thing photographed

